

УДК 336.7:338.48

JEL E31, F31, G10, J30, L83

DOI: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2026-13-22>**Новак У.П.**

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку, фінансів та готельно-ресторанної справи,
Національний лісотехнічний університет України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4133-7139>

Ulyana Novak

Ukrainian National Forestry University

Мандрик В.О.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку, фінансів та готельно-ресторанної справи,
Національний лісотехнічний університет України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9367-1617>

Vasyl Mandryk

Ukrainian National Forestry University

Говда Г.А.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку, фінансів та готельно-ресторанної справи,
Національний лісотехнічний університет України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9517-9546>

Halyna Novda

Ukrainian National Forestry University

ВПЛИВ МАКРОФІНАНСОВИХ ЧИННИКІВ ФІНАНСОВОГО РИНКУ НА РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

THE IMPACT OF MACROFINANCIAL FACTORS OF THE FINANCIAL MARKET ON THE FINANCIAL RESULTS OF HOTEL AND RESTAURANT ENTERPRISES IN UKRAINE

Анотація. У статті досліджено вплив макрофінансових чинників фінансового ринку на фінансові результати підприємств готельно-ресторанного господарства України у 2020–2024 роках. Емпіричну базу становлять офіційні статистичні дані. У дослідженні застосовано методи описової статистики, кореляційний і множинний регресійний аналіз для оцінювання напрямку та сили взаємозв'язку між макрофінансовими показниками та фінансовими результатами підприємств готельно-ресторанного господарства. Окреслено роль фінансового ринку у забезпеченні стабільності та відновлення індустрії гостинності через механізми доступу до фінансових ресурсів, підтримки споживчого попиту та зниження фінансових ризиків. Висвітлено вплив зовнішніх чинників, які формують загальні умови функціонування готельно-ресторанного господарства у сучасних умовах.

Ключові слова: фінансовий ринок, макрофінансові чинники, фінансові результати, валютний курс, інфляція, готельно-ресторанне господарство, індустрія гостинності.

Abstract. Introduction. The hotel and restaurant sector in Ukraine operates under conditions of prolonged macrofinancial instability, which has significantly increased the sensitivity of business performance to changes in the financial market environment. Exchange rate fluctuations, inflationary pressure, and transformations in the labor market affect operating costs, pricing decisions, consumer demand, and ultimately the financial results of hospitality enterprises. The shocks caused by the COVID-19 pandemic and the full-scale war have intensified these effects, making the analysis of macrofinancial determinants particularly relevant for understanding both crisis dynamics and recovery processes in the hospitality industry. **Purpose.** The purpose of the article is to assess the impact of key macrofinancial factors of the financial market on the financial results of hotel and restaurant enterprises in Ukraine. **Methods.** The study is based on official national statistical data on the financial results of the hospitality industry, the average annual USD to UAH exchange rate, the average monthly nominal wage, and the consumer price index. Descriptive statistical analysis is used to identify general trends and variability of indicators. Pearson correlation analysis is applied to evaluate the direction and strength of relationships between macrofinancial variables and financial results. Multiple regression analysis is employed to assess the combined influence of macrofinancial factors. **Results.** The analysis reveals a high volatility of financial results in the hospitality industry during the study period, reflecting deep crisis effects in 2020–2022 and partial recovery in 2023–2024. Correlation analysis indicates a positive relationship between financial results and both the exchange rate and nominal wages, as well as a negative relationship with inflation. The regression model

demonstrates a high explanatory capacity, indicating the potential importance of macrofinancial factors in shaping financial outcomes. At the same time, the statistical significance of individual coefficients remains limited due to the small number of observations and the presence of extraordinary economic shocks. **Conclusion.** The findings confirm that the financial market plays a significant role in the stabilization and recovery of the hospitality industry through channels of cost formation, consumer demand, and financial adaptability. In addition to macrofinancial variables, the study highlights the influence of external factors that form the general operating environment of hotel and restaurant enterprises. The results support the need for exchange rate stability, income support for households, and targeted financial instruments for the hospitality sector to strengthen financial resilience and accelerate post-crisis recovery.

Keywords: financial market, macrofinancial factors, financial results, exchange rate, inflation, hotel and restaurant business, hospitality industry.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток готельно-ресторанного господарства відбувається в умовах підвищеної макрофінансової нестабільності, що посилює залежність результатів діяльності підприємств індустрії гостинності від процесів, які формуються на фінансовому ринку. Валютні коливання, інфляційні процеси та зміни на ринку праці безпосередньо впливають на витрати, ціноутворення, платоспроможний попит і, як наслідок, на фінансові результати підприємств індустрії гостинності. За таких умов дослідження взаємозв'язку між фінансовим ринком і фінансовим станом підприємств галузі набуває особливої актуальності.

Готельно-ресторанне господарство є однією з найбільш чутливих до макроекономічних змін галузей, оскільки характеризується високою трудоємністю, значною часткою імпортової складової у витратах та залежністю від споживчої активності населення. Коливання валютного курсу впливають на собівартість послуг і товарів, інфляція – на реальні доходи споживачів, а зростання заробітної плати – на структуру операційних витрат підприємств. У сукупності ці чинники формують фінансове середовище функціонування індустрії гостинності та визначають її здатність адаптуватися до кризових явищ.

Події 2020–2022 років суттєво загострили фінансові проблеми підприємств готельно-ресторанного господарства України, що проявилось у значних збитках та зниженні фінансової стійкості галузі. Водночас у 2023–2024 роках спостерігаються ознаки часткового відновлення високого рівня фінансових результатів підприємств індустрії гостинності, що зумовлює потребу поглибленого аналізу ролі макрофінансових чинників у цьому процесі. Особливої уваги потребує оцінка впливу валютного курсу, інфляції та змін на ринку праці на фінансові результати підприємств готельно-ресторанного господарства в динаміці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних українських публікаціях, присвячених індустрії гостинності, переважає проблемно-описовий підхід: автори детально фіксують наслідки пандемії та воєнного стану для готельно-ресторанного бізнесу, акцентуючи увагу на скороченні попиту, обмеженнях операційної діяльності та потребі адаптації. Зокрема, Турчиняк М. та Примака А. [10] аналізують трансформацію індустрії гостинності під впливом карантинних обмежень та структурні зміни у форматах роботи підприємств у 2020–2021 рр. У ширшому часовому горизонті окремі роботи систематизують виклики та шляхи відновлення готельно-ресторанного господарства [4], розглядають сучасні тенденції та перспективи їх розвитку в Україні [9], аналізують функціонування ресторанного бізнесу під час війни, виокремлюють зміни у

форматах роботи, кадрові втрати та релокаційні практики [3]. Водночас більшість досліджень обмежуються якісними узагальненнями без кількісної оцінки того, наскільки саме чинники зовнішнього середовища змінюють фінансові результати галузі.

Поряд із цим у вітчизняній науковій літературі є публікації, які досліджують вплив макроекономічних чинників на фінансові результати підприємств загалом. Так, Власова Н.О., Носирев О.О. [1] кількісно оцінюють напрям і силу впливу макроекономічних факторів на фінансові результати до оподаткування промислових підприємств за тривалий період (2005–2017 рр.) та підкреслюють роль відповідних механізмів у поясненні коливань їх рівня прибутковості на макрорівні. Власюк Н.І. [2] аналізує вплив основних макроекономічних чинників, таких як рівень інфляції, зміна податкової політики, коливання валютного курсу на прибутковість підприємств, Рета М.В. [6] розглядає можливості розширення інформативності фінансових звітів про формування фінансових результатів готельно-ресторанного бізнесу для покращення їх аналітичності.

Водночас в українських академічних працях окреслюється напрям досліджень, який поєднує аналіз фінансових результатів підприємств готельно-ресторанного господарства з умовами функціонування фінансового ринку, зокрема доступом до позикового капіталу та інструментами фінансування. Так, у статті [7] увагу акцентовано на обмеженому доступі підприємств галузі до кредитних ресурсів, високій вартості позикового капіталу та ролі державних програм підтримки у забезпеченні фінансової стійкості підприємств, у праці [5] систематизовано джерела й інструменти фінансування підприємств готельно-ресторанного господарства, підкреслено посилення залежності галузі від зовнішніх фінансових ресурсів у періоди макроекономічної та безпекової нестабільності. Разом із тим у зазначених публікаціях переважає фокус на інституційних і фінансово-організаційних аспектах підтримки бізнесу, тоді як кількісна оцінка впливу макрофінансових чинників на фінансові результати підприємств галузі залишається недостатньо розкритою.

Узагальнення результатів наукових досліджень свідчить про наявність методичної прогалини у кількісному оцінюванні впливу макрофінансових чинників на фінансові результати підприємств готельно-ресторанного господарства України, що зумовлює доцільність застосування економіко-статистичного підходу на основі офіційних макрофінансових показників та результативних індикаторів діяльності галузі.

Метою статті є дослідження впливу на фінансові результати підприємств готельно-ресторанного господарства України чинників фінансового ринку

на макрорівні. Досягнення поставленої мети передбачає виявлення головних тенденцій зміни фінансових результатів галузі, оцінювання взаємозв'язку між макрофінансовими показниками та фінансовими результатами підприємств, а також формування висновків щодо ролі фінансового ринку у забезпеченні стабільності та відновлення індустрії гостинності.

Методи дослідження. Для виявлення загальних тенденцій та мінливості показників використовуються описовий статистичний аналіз. Аналіз кореляції Пірсона застосовується для оцінки напрямку та сили взаємозв'язків між макрофінансовими змінними та фінансовими результатами. Для оцінки сукупного впливу макрофінансових факторів використовується аналіз множинної регресії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вплив макрофінансових чинників на фінансові результати підприємств реалізується через сукупність взаємопов'язаних економічних факторів, які формують фінансове середовище функціонування галузі [2]. На відміну від капіталомістких секторів економіки, підприємства готельно-ресторанного господарства характеризуються високою залежністю від споживчого попиту, значною часткою операційних витрат та коротким періодом фінансового планування, що посилює чутливість галузі до змін макрофінансових параметрів.

Першим важливим елементом макрофінансового впливу є валютний курс, який відображає середньорічне коливання курсу національної валюти. Зміни валютного курсу безпосередньо впливають на вартість імпортової сировини, продуктів харчування, напоїв, обладнання та енергоносіїв, формуючи витратну складову діяльності підприємств готельно-ресторанного господарства. Через прямий вплив на зростання собівартості послуг валютні коливання зумовлюють потребу у коригуванні цінової політики, що, своєю

чергою, впливає на обсяги реалізації та фінансові результати підприємств [6]. У періоди макрофінансової нестабільності вплив валютного курсу набуває особливої ваги, посилюючи ризики для фінансової стійкості галузі.

Другим визначальним елементом макрофінансового впливу є ринок праці, який відображає вплив змін середньомісячної номінальної заробітної плати на фінансові результати підприємств [4]. Зростання доходів населення сприяє підвищенню платоспроможного попиту на послуги готельно-ресторанного господарства, що позитивно впливає на фінансові результати підприємств. Водночас зростання заробітної плати означає збільшення витрат на оплату праці, що створює подвійний ефект впливу. Домінування попитового або витратного ефекту залежить від фази економічного циклу та здатності підприємств адаптувати свою операційну діяльність до змін фінансового середовища.

Третім суттєвим параметром макрофінансового впливу є інфляція, яка реалізується через зміну загального рівня цін та купівельної спроможності населення [1]. Зростання індексу споживчих цін призводить до підвищення витрат підприємств готельно-ресторанного господарства (зокрема на сировину, енергоносії та послуги) та одночасно знижує реальні доходи споживачів. У результаті інфляційний тиск негативно позначається на фінансових результатах галузі, особливо в періоди різких цінових коливань, коли можливості підприємств швидко нівелювати зростання витрат зміною ціни є обмеженими.

Напрями впливу макрорівневих чинників фінансового ринку на діяльність підприємств готельно-ресторанного господарства узагальнено у табл. 1.

Представлені макрофінансові чинники формують фінансове середовище функціонування підприємств готельно-ресторанного господарства та визначають

Таблиця 1

Макрофінансові чинники фінансового ринку та їх вплив на діяльність підприємств готельно-ресторанного господарства

Макрофінансовий чинник	Характеристика чинника (фінансовий ринок)	Вплив на підприємства загалом	Специфіка впливу на підприємства готельно-ресторанного господарства
Валютний курс (USD/UAH)	Відображає стан валютного ринку та зовнішньоекономічні умови	Впливає на вартість імпортової сировини, обладнання та комплектуючих, енергоносіїв; змінює фінансові результати підприємств з імпортовою складовою витрат	Посилює собівартість послуг через імпортові продукти харчування, напої, обладнання; впливає на ціни меню та платоспроможний попит
Індекс споживчих цін (інфляція)	Характеризує загальний рівень цін і купівельну спроможність населення	Призводить до зростання операційних витрат та зниження реальних доходів споживачів	Зменшує попит на послуги готелів і ресторанів як послуги не першої необхідності; ускладнює цінову політику
Середньомісячна номінальна заробітна плата	Відображає стан ринку праці та доходи населення	З одного боку підвищує купівельну спроможність, з іншого – збільшує витрати на оплату праці	Має подвійний ефект: зростання доходів клієнтів стимулює попит, але підвищує витрати підприємств через трудоємність галузі
Фінансові результати підприємств галузі	Узагальнений показник ефективності діяльності	Відображає здатність підприємств адаптуватися до змін фінансового середовища	Є індикатором фінансової стійкості та відновлення індустрії гостинності
Загальна макрофінансова нестабільність	Сукупний вплив валютних, інфляційних та соціально-економічних чинників	Підвищує ризики та обмежує інвестиційну активність підприємств	Посилює вразливість HoReCa через сезонність, високу частку постійних витрат і залежність від попиту

Джерело: розроблено авторами

умови їх адаптації до змін фінансового ринку [1, 2, 6]. З огляду на специфіку впливу кожного чинника доцільним є кількісне оцінювання взаємозв'язку між макрофінансовими показниками та фінансовими результатами підприємств галузі, зокрема із застосуванням кореляційного та регресійного аналізу. Вихідні дані для аналізу наведено у табл. 2.

Узагальнені значення найважливіших фінансових чинників на макrorівні та підсумкові фінансові результати за 202–2024 роки наведено у табл. 3.

Представлені дані статистика свідчать про значну неоднорідність фінансових результатів підприємств готельно-ресторанного господарства у 2020–2024 роках. Середнє значення фінансового результату є від'ємним, що зумовлено суттєвими збитками у 2020–2022 роках, тоді як максимальне значення припадає на 2023 рік і відображає перші ознаки фінансового відновлення галузі. Високе значення стандартного відхилення підтверджує значну волатильність фінансових результатів підприємств готельно-ресторанного господарства в досліджуваному періоді.

Середньорічний курс USD/UAH характеризується стійкою тенденцією до зростання, що відображається у порівняно високому стандартному відхиленні. Коли-

вання валютного курсу сформували додаткові ризики для підприємств, зважаючи на наявність імпоротної складової у витратах та вплив курсових змін на цінову політику.

Середньомісячна номінальна заробітна плата демонструє зростання впродовж усього досліджуваного періоду, що підтверджується її максимальним значенням у 2024 році. Водночас стандартне відхилення заробітної плати свідчить про істотне підвищення витрат на оплату праці, що є критично важливим для підприємств готельно-ресторанного господарства з огляду на високу трудоемність послуг галузі.

Індекс споживчих цін має значний розмах варіації, з піковим значенням у 2022 році, що відображає інфляційний тиск на фінансові результати підприємств готельно-ресторанного господарства. Зростання інфляції одночасно впливало як на витратну частину діяльності підприємств, так і на купівельну спроможність споживачів, посилюючи нестабільність фінансових результатів галузі.

Узагальнене співвідношення зв'язків та впливу макрофінансових чинників у формі кореляційної матриці наведено у табл. 4.

Таблиця 2

Вихідні дані для аналізу впливу макрофінансових чинників на фінансові результати підприємств готельно-ресторанного господарства України

Рік	Фінансові результати підприємств індустрії гостинності, млн грн	Курс USD/UAH (середньорічний), грн	Середньомісячна номінальна заробітна плата, грн	Індекс споживчих цін, %
2020	-4440,9	26,96	11 591	105,0
2021	-6517,8	27,29	14 014	110,0
2022	-8594,7	32,34	14 847	126,6
2023	3682,5	36,57	17 442	105,3
2024	669,6	38,00	18 903	109,5

Джерело: складено за даними Статистичного щорічника України за 2024 рік [8]. Дані наведено у середньорічному вимірі; фінансові результати подано до оподаткування

Таблиця 3

Описова статистика макрофінансових чинників та фінансових результатів підприємств готельно-ресторанного господарства України (2020–2024 рр.)

Показник	Середнє значення	Мінімум	Максимум	Стандартне відхилення
Фінансові результати підприємств індустрії гостинності, млн грн	-3 040,3	-8 594,7	3 682,5	5 096,0
Курс USD/UAH (середньорічний), грн	32,23	26,96	38,00	5,11
Середньомісячна номінальна заробітна плата, грн	15 359,4	11 591	18 903	2 880,0
Індекс споживчих цін, %	111,1	105,0	126,6	8,87

Джерело: розраховано авторами з використанням середнього арифметичного та стандартного відхилення вибірки

Таблиця 4

Кореляційна матриця між фінансовими результатами підприємств готельно-ресторанного господарства та макрофінансовими чинниками

Показник	Фінансові результати	Курс USD/UAH	Середньомісячна заробітна плата	Індекс споживчих цін
Фінансові результати	1,000	0,716	0,681	-0,656
Курс USD/UAH	0,716	1,000	0,951	0,027
Середньомісячна заробітна плата	0,681	0,951	1,000	-0,012
Індекс споживчих цін	-0,656	0,027	-0,012	1,000

Примітка: розрахунки виконано в програмному середовищі Microsoft Excel. Коефіцієнти розраховано за Пірсоном; n = 5

Результати кореляційного аналізу свідчать про наявність достатньо тісного зв'язку між фінансовими результатами підприємств готельно-ресторанного господарства та окремими макрофінансовими чинниками. Зокрема, між фінансовими результатами та середньорічним курсом USD/UAH спостерігається позитивний кореляційний зв'язок середньої сили ($r = +0,716$). Така залежність пояснюється тим, що в досліджуваному періоді покращення фінансових результатів галузі у 2023–2024 роках відбувалося паралельно зі зростанням валютного курсу, що відображає складний характер адаптації підприємств до макрофінансових змін. Ця залежність не означає прямого причинно-наслідкового зв'язку, а відображає адаптацію підприємств галузі до макрофінансових умов, зокрема коригування цінової політики та структури витрат у період відновлення.

Позитивна кореляція між фінансовими результатами підприємств готельно-ресторанного господарства та середньомісячною номінальною заробітною платою ($r = 0,681$) свідчить про подвійний ефект ринку праці. З одного боку, зростання доходів населення сприяє відновленню споживчого попиту на послуги готельно-ресторанного господарства, з іншого – підвищує витрати підприємств на оплату праці. Отримане значення коефіцієнта кореляції підтверджує наявність загального позитивного зв'язку, однак не дозволяє однозначно оцінити домінування того чи іншого ефекту.

Водночас між фінансовими результатами підприємств готельно-ресторанного господарства та індексом споживчих цін виявлено обернений кореляційний зв'язок середньої сили ($r = -0,656$). Це свідчить про негативний вплив інфляційних процесів, що зумовлено зростанням операційних витрат і зниженням реальної купівельної спроможності споживачів.

Слід зазначити, що результати кореляційного аналізу отримано на основі обмеженої вибірки, тому вони відображають загальні тенденції та не можуть трактуватися як причинно-наслідкові залежності. Водночас вони підтверджують доцільність подальшого аналізу із застосуванням регресійного підходу (табл. 5), що дозволяє кількісно оцінити характер впливу кожного чинника.

Проведений множинний регресійний аналіз виявив наявність статистично зафіксованої залежності між фінансовими результатами підприємств індустрії гостинності та основними макрофінансовими чинниками,

що характеризує загальні тенденції їх взаємозв'язку в межах досліджуваного періоду. Високе значення коефіцієнта детермінації ($R^2 = 0,976$) свідчить про потенційно значущу роль сукупного впливу валютного курсу, рівня заробітної плати та інфляційних процесів у формуванні фінансових результатів підприємств галузі, однак отримані оцінки потребують обережної інтерпретації з огляду на обмежену кількість спостережень та наявність структурних зламів у досліджуваному періоді.

Знаки коефіцієнтів регресії узгоджуються з економічною логікою функціонування підприємств готельно-ресторанного господарства: зростання індексу споживчих цін і підвищення витрат на оплату праці формують витратний тиск і можуть негативно впливати на фінансові результати, тоді як зміна валютного курсу демонструє неоднозначний ефект, поєднуючи збільшення витрат імпортової складової та можливості адаптації через коригування цінової політики й попиту. Рівень статистичної значущості окремих коефіцієнтів підтверджує індикативний характер результатів моделі та необхідність подальшої верифікації на розширеній вибірці.

Обмеженість вибірки не зменшує значення отриманих результатів, адже вони окреслюють напрям подальших досліджень. У цьому контексті роль фінансового ринку у забезпеченні стабільності та відновлення готельно-ресторанного господарства варто розглядати комплексно, з урахуванням таких макрофінансових та інституційних чинників:

1. Забезпечення доступу до фінансових ресурсів. Фінансовий ринок створює можливості для залучення підприємствами готельно-ресторанного господарства необхідних фінансових ресурсів через банківське кредитування, позики небанківських фінансових установ та альтернативні інструменти фінансування [5, 7]. Доступ до позикового капіталу дозволяє підприємствам підтримувати ліквідність у кризові періоди та фінансувати відновлення операційної діяльності.

2. Зниження фінансових ризиків і підвищення прогнозованості діяльності. Стабільність валютного та грошово-кредитного сегментів фінансового ринку зменшує невизначеність щодо майбутніх витрат і доходів підприємств індустрії гостинності. Прогнозовані фінансові умови сприяють більш ефективному фінан-

Таблиця 5

Результати множинного регресійного аналізу впливу макрофінансових чинників на фінансові результати підприємств готельно-ресторанного господарства

Показник	Коефіцієнт регресії	Стандартна похибка	t-статистика	p-value
Константа	16 284,24	12 942,15	1,26	0,427
Курс USD/UAH	990,89	499,69	1,98	0,297
Середньомісячна номінальна заробітна плата	-0,48	0,89	-0,54	0,683
Індекс споживчих цін	-394,26	89,02	-4,43	0,141

Примітка: розрахунок виконано в програмному середовищі Microsoft Excel. Статистичні характеристики моделі:

Multiple R = 0,988

$R^2 = 0,976$

Adjusted $R^2 = 0,906$

F-статистика = 13,78

Significance F = 0,195

Кількість спостережень = 5

совому плануванню, управлінню витратами та прийняттю інвестиційних рішень [7].

3. Підтримка споживчого попиту через макрофінансові канали. Через вплив на доходи населення, зайнятість і купівельну спроможність фінансовий ринок опосередковано формує попит на послуги готельно-ресторанного господарства [2, 6]. Стабільні фінансові умови та зростання доходів населення створюють передумови для відновлення споживчої активності та зростання виручки підприємств готельно-ресторанного господарства.

4. Стимулювання інвестиційної активності в галузі. Функціонування фінансового ринку як механізму мобілізації інвестиційних ресурсів є важливим чинником модернізації та структурного оновлення індустрії гостинності [5]. Інвестиції в інфраструктуру, цифровізацію та підвищення якості сервісу сприяють довгостроковій фінансовій стійкості підприємств галузі.

5. Підтримка адаптації підприємств у кризових умовах. Через державні та квазідержавні фінансові інструменти (пільгові кредити, гарантії, програми компенсації відсоткових ставок) фінансовий ринок відіграє ключову роль у пом'якшенні негативних наслідків зовнішніх «шокових» факторів, таких як пандемія чи воєнні дії, та забезпечує адаптацію підприємств готельно-ресторанного господарства до нових умов господарювання [4, 10].

6. Сприяння фінансовій стійкості та відновленню галузі. Сукупний вплив інструментів фінансового ринку проявляється у зміцненні фінансової стійкості підприємств готельно-ресторанного господарства, зниженні ймовірності банкрутств та створенні умов для поступового відновлення галузі після кризових періодів. Фінансовий ринок виступає ключовим елементом економічного механізму стабілізації та розвитку індустрії гостинності [2, 7, 9].

Поетапний вплив фінансового ринку на результативність діяльності підприємств готельно-ресторанного господарства для забезпечення стабільності та відновлення наочно відображена на рис. 1.

Рис. 1 ілюструє вплив фінансового ринку через механізми доступу до фінансових ресурсів, підтримання стабільного фінансового середовища та опосередкований вплив на доходи населення, що не лише формує умови для збереження ліквідності підприємств готельно-ресторанного господарства, зниження фінансових ризиків і стимулювання споживчого попиту, але й відіграє ключову роль у забезпеченні стабільності та відновлення підприємств галузі. Сукупна дія зазначених чинників сприяє покращенню фінансових результатів, підвищенню фінансової стійкості, активізації інвестиційних процесів та адаптації підприємств до кризових умов, що в підсумку забезпечує відновлення та сталий розвиток індустрії гостинності.

Фінансові результати підприємств готельно-ресторанного господарства України, поряд із макрофінансовими чинниками, істотно залежать від зовнішніх чинників, які формують загальні умови функціонування галузі [2, 4, 6, 9, 10]. До основних зовнішніх чинників доцільно віднести такі:

- інституційно-регуляторні чинники (податкове законодавство, рівень фіскального навантаження, адміністративні процедури, стабільність нормативно-правового середовища та наявність державних програм підтримки бізнесу), які впливають на витрати підприємств, їх інвестиційні можливості та фінансові результати;

- соціально-демографічні та міграційні чинники (динаміка чисельності населення, внутрішня та зовнішня міграція, зміни структури споживчого попиту й туристичних потоків), які для підприємств готельно-ресторанного господарства є визначальними, оскільки формують базу потенційних споживачів послуг;

Рис. 1. Роль фінансового ринку у забезпеченні стабільності та відновлення готельно-ресторанного господарства

Джерело: розроблено авторами

– пандемія COVID-19, яка суттєво обмежила діяльність підприємств готельно-ресторанного господарства через запровадження карантинних заходів, обмеження мобільності населення та скорочення туристичної активності, наслідком чого стали різке зниження обсягів реалізації, зростання фінансових втрат і погіршення фінансової стійкості підприємств галузі, особливо у 2020–2021 роках;

– повномасштабна війна в Україні, яка суттєво змінила умови функціонування готельно-ресторанного господарства, зумовивши скорочення туристичних потоків, руйнування інфраструктури, переміщення населення та підвищення рівня невизначеності, що своєю чергою, вплинуло на фінансові результати підприємств галузі, посиливши ризики ведення бізнесу та ускладнивши довгострокове фінансове планування;

– інфраструктурні умови, які визначаються рівнем розвитку транспортної, туристичної та комунальної інфраструктури, доступністю логістичних маршрутів, енергетичною стабільністю та якістю сервісного середовища, погіршення яких безпосередньо відображається на витратах і доходах підприємств;

– ринкові та конкурентні чинники, які включають інтенсивність конкуренції в галузі, зміну форматів споживання послуг, розвиток альтернативних сервісів і цифрових платформ, які змушують підприємства адаптувати бізнес-моделі, що впливає на їх фінансові результати.

Сукупна дія зазначених зовнішніх чинників зумовлює високу чутливість фінансових результатів підприємств готельно-ресторанного господарства до змін зовнішнього середовища та їх впливу, що підтверджує необхідність їх урахування поряд із макрофінансовими умовами внутрішнього середовища при аналізі діяльності галузі.

Висновки. Проведений аналіз підтвердив, що фінансові результати підприємств готельно-ресторанного господарства України у 2020–2024 рр. формувалися в умовах суттєвої макрофінансової нестабільності, що зумовило значну волатильність показників фінансових результатів. Кореляційний аналіз засвідчив наявність статистичного зв'язку між фінансовими результатами підприємств галузі та ключовими макрофінансовими чинниками: позитивного – з валютним курсом ($r = 0,716$) і рівнем номінальної заробітної плати ($r = 0,681$), а також негативного – з індексом споживчих цін ($r = -0,656$). Отримані коефіцієнти відобра-

жають загальні тенденції взаємозв'язку в межах досліджуваного періоду.

Результати множинної регресійної моделі демонструють високий рівень пояснювальної здатності ($R^2 = 0,976$), що свідчить про істотну роль сукупного впливу макрофінансових чинників у формуванні фінансових результатів підприємств індустрії гостинності. Водночас статистичні критерії значущості (Significance F = 0,195; p-value коефіцієнтів) вказують на потребу обережної інтерпретації оцінок через малий обсяг вибірки та потенційні структурні зміни в економіці внаслідок пандемії та війни.

Знак коефіцієнтів моделі узгоджується з економічною логікою функціонування готельно-ресторанного господарства: інфляційні процеси та зростання витрат на працю можуть створювати витратний тиск і погіршувати фінансові результати, тоді як зміна валютного курсу може мати неоднозначний ефект, поєднуючи зростання витрат імпортової складової та можливі переваги від попиту з боку іноземних споживачів і цінової адаптації.

Отримані результати підтверджують доцільність урахування макрофінансових параметрів при формуванні фінансової та цінової політики підприємств готельно-ресторанного господарства, а також необхідність державних інструментів підтримки галузі в період зовнішніх викликів. З огляду на це доцільним є забезпечення відносної стабільності валютного ринку та підтримка реальних доходів населення як ключових передумов відновлення споживчого попиту на послуги готельно-ресторанного господарства. Важливим напрямом є застосування таргетованих інструментів підтримки готельно-ресторанного бізнесу, зокрема пільгового кредитування, державних гарантій і програм компенсації фінансових витрат у кризові періоди. Реалізація зазначених заходів сприятиме підвищенню фінансової стійкості підприємств галузі та прискоренню процесів її відновлення в умовах макрофінансової нестабільності.

Перспективним напрямом досліджень є розширення часової вибірки та використання більш деталізованих даних (на рівні підприємств або регіонів), включення додаткових макрофінансових змінних (процентні ставки, обсяги кредитування, показники туристичних потоків), а також застосування моделей, що враховують структурні зміни в економіці і взаємопов'язаність макрофінансових показників.

Бібліографічний список:

1. Власова Н.О., Носирев О.О. Вплив макроекономічних факторів на фінансові результати підприємств промисловості. *Соціальна економіка*. 2018. Вип. 56. С. 18–26.
2. Власюк Н.І. Вплив макроекономічних чинників на формування та використання прибутку підприємств. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2021. № 62. С. 68–74.
3. Гузар У.С., Левчук А.В. Аналіз діяльності закладів ресторанного бізнесу в Україні під час війни. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2023. № 9. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-9-12-01> (дата звернення 17.02.2026).
4. Моргулець О.Б., Нищенко О.В. Готельно-ресторанний бізнес України у довоєнний, воєнний та післявоєнний період. *Індустрія туризму і гостинності в Центральній та Східній Європі*. 2023. № 8. С. 88–96.
5. Новак У.П., Мандрик В.О., Говда Г.А. Фінансування готельно-ресторанного бізнесу в Україні: роль банківського кредитування. *Київський економічний науковий журнал*. 2025. №8. С.97–105
6. Рета М.В. Формування фінансових результатів підприємств готельно-ресторанного бізнесу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2017. Вип. 27. Ч. 2. С. 129–133.
7. Сорока Р.С. Банківське кредитування готельно-ресторанного бізнесу: аналітична оцінка та напрями вдосконалення. *Успіхи і досягнення у науці. Серія: Управління та адміністрування*. 2025. №10 (20). С. 736–751.

8. Статистичний щорічник України за 2024 рік. К.: Державна служба статистики України, 2025. 273с.
9. Строкович Г.В., Данько Н.І. Готельно-ресторанний бізнес в Україні: аналіз сучасних тенденцій та перспектив. *Бізнес Інформ*. 2025. №9. С. 211–219.
10. Турчиняк М., Примак А. Вплив пандемії Covid-19 на готельно-ресторанну індустрію України. *Економіка та суспільство*. 2023. № 47. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-29> (дата звернення 10.02.2026)

References:

1. Vlasova N.O., Nosyriev O.O. (2018) Vplyv makroekonomichnykh faktoriv na finansovi rezultaty pidpriemstv promyslovosti [The impact of macroeconomic factors on the financial results of industrial enterprises]. *Sotsialna ekonomika – Social Economy*, vol. 56. pp. 18–26.
2. Vlasuk N.I. (2021) Vplyv makroekonomichnykh chynnykiv na formuvannya ta vykorystannya prybutku pidpriemstv [The impact of macroeconomic factors on the formation and use of enterprise profits]. *Visnyk Lvivskoho torhovelno-ekonomichnoho universytetu. Ekonomichni nauky – Bulletin of Lviv University of Trade and Economics. Economic Sciences*, vol. 62. pp. 68–74.
3. Huzar U.Ie., Levchuk A.V. (2023) Analiz diialnosti zakladiv restorannoho biznesu v Ukraini pid chas viiny [Analysis of the activities of restaurant businesses in Ukraine during the war]. *Problemy suchasnykh transformatsii. Seriya: ekonomika ta upravlinnia – Problems of modern transformations. Series: Economics and Management*, vol. 9. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-9-12-01> (accessed February 17, 2026).
4. Morhulets O.B., Nyshenko O.V. (2023) Hotelno-restoranni biznes Ukrainy u dovoiennoi, voiennoi ta pislivoiennoi period [The hotel and restaurant business in Ukraine in the pre-war, war, and post-war periods]. *Industriia turizmu i hostynnosti v Tsentralnii ta Shkhidnii Yevropi – Tourism and hospitality industry in Central and Eastern Europe*, vol. 8. pp. 88–96.
5. Novak U.P., Mandryk V.O., Hovda H.A. (2025) Finansuvannya hotelno-restorannoho biznesu v Ukraini: rol bankivskoho kredyтування [Financing the hotel and restaurant business in Ukraine: the role of bank lending]. *Kyivskiy ekonomichnyi naukoviy zhurnal – Kyiv Economic Scientific Journal*, vol. 8. pp. 97–105.
6. Reta M.V. (2017) Formuvannya finansovykh rezultativ pidpriemstv hotelno-restorannoho biznesu [Formation of financial results of hotel and restaurant businesses]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriya: Ekonomika i menedzhment – Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Economics and Management*, vol. 27, 2. pp. 129–133.
7. Soroka R.S. (2025) Bankivske kredyтування hotelno-restorannoho biznesu: analitichna otsinka ta napriamy vdoskonalennia [Bank lending to the hotel and restaurant business: analytical assessment and areas for improvement]. *Uspikhy i dosiahnennia u nauki. Seriya: Upravlinnia ta administruvannya – Successes and achievements in science. Series: Management and Administration*, vol. 10 (20). pp. 736–751.
8. Makarchuk A.V. (2025) Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2024 rik [Statistical Yearbook of Ukraine for 2024]. Kyiv.: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, 273 p.
9. Strokovykh H.V., Danko N.I. (2025) Hotelno-restoranni biznes v Ukraini: analiz suchasnykh tendentsii ta perspektyv [Hotel and restaurant business in Ukraine: analysis of current trends and prospects]. *Biznes Inform – Business Inform*, vol. 9. pp. 211–219.
10. Turchiniak M., Prymak A. (2023) Vplyv pandemii Covid-19 na hotelno-restorannu industriiu Ukrainy [The impact of the Covid-19 pandemic on the hotel and restaurant industry in Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, vol. 47. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-29> (accessed February 10, 2026).

Дата надходження статті: 17.03.2026

Дата прийняття статті: 07.04.2026

Дата публікації статті: 19.06.2026